

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/113/2022
Identifikačné číslo spisu:	4121207838
Dátum vydania rozhodnutia:	29.07.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Brišková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:4121207838.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Y. C.P. Z., narodenej X. Y. XXXX, W., L.X.V. XXXX/.X, zastúpenej Advokátskou kanceláriou CIMRÁK s. r. o., Nitra, Štefánikova 7, proti žalovanému R. Y.G.U., zastúpenému Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 8C/21/2021, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 20. januára 2022 sp. zn. 9Co/3/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Nitre z 20. januára 2022 sp. zn. 9Co/3/2022 a uznesenie Okresného súdu Nitra z 9. novembra 2021 sp. zn. 8C/21/2021 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením z 9. novembra 2021 sp. zn. 8Co/21/2021 odmietol podanie žalobkyne vo veci samej, doručené súdu 8. júla 2021 s odôvodnením, že neobsahovalo obligatórne obsahové náležitosti žaloby podľa § 133 ods. 1 CSP (Civilný sporový poriadok zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov). Dôvodil, že žalovaný bol v žalobe označený menom a priezviskom ako nezistený vlastník, ktorý je zastúpený Slovenským pozemkovým fondom (ďalej len „SPF“), pričom žalobkyňa predložila oznámenie z registra obyvateľov Slovenskej republiky, podľa ktorého sa žalovaný v tomto registri nenachádza. Z dôvodu, že žalovaný nebol presne označený údajmi, ktoré má označenie strán v žalobe obsahovať (§ 133 ods. 1 CSP), bola žalobkyňa vyzvaná na ich doplnenie (podanie doplnila, no vadu v označení žalovaného neodstránila). Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/61/2020 súd prvej inštancie na daný prípad neaplikoval, pre nemožnosť identifikácie osoby žalovaného a absenciu podmienky jeho nezameniteľnosti s inou osobou. Súd prvej inštancie konštatoval, že z dokumentu č. d. 5501/1934 vyplýva, že osoba označená ako žalovaný mohla byť už v čase začatia konania mŕtva, ale v dôsledku toho, že nebola označená adresou trvalého pobytu alebo pobytu, dátumom narodenia, prípadne iným identifikačným údajom podľa § 133 ods. 1 CSP, uvedené nebolo možné s určitosťou tvrdiť. Uzavrel, že z dôvodu neúplnosti podania žalobkyne vo veci samej, v konaní nebolo možné pokračovať a podanie žalobkyne odmietol.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo dňa 20. januára 2022 sp. zn. 9Co/3/2022 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie a žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Dospel k záveru, že uznesenie súdu prvej inštancie je vecne správne. Argumentoval, že označenie Slovenského pozemkového fondu ako zástupcu v žalobe označeného žalovaného (menom a priezviskom) by prichádzalo do úvahy, ak by bolo nepochybné, že evidovaný vlastník - fyzická osoba ešte žije a skutočnosť, že táto osoba je neznáma by sa prejavilo v neznámosti jej adresy. Takéto označenie však neprichádza do úvahy u tých vlastníkov, ktorí nie sú známi vôbec, spravidla preto, že pôvodný vlastník už neexistuje a nie je zrejmé, kto je jeho právnym nástupcom. Odvolací súd sa nestotožnil s názorom žalobkyne, že Slovenský pozemkový fond v týchto konaniach, ak zastupuje osobitný subjekt - nezisteného vlastníka, je tomuto subjektu automaticky priznaná procesná subjektivita, bez ohľadu na to či žije alebo nie. Za nedôvodnú označil odvolací súd námietku, že zákon môže priznať spôsobilosť byť účastníkom konania aj subjektom, ktoré podľa hmotného práva nie sú spôsobilé mať práva a povinnosti, medzi ktoré subjekty má patriť aj nezistený vlastník, ktorému ako špecifickému subjektu procesnú ale aj hmotnoprávnu spôsobilosť priznáva osobitný zákon. Odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/11/2016, na ktoré vecne nadviazalo rozhodnutie sp. zn. 8Cdo/31/2018, z ktorých vyplýva potreba rozlišovania, či ide o evidovaného vlastníka, u ktorého je zrejmé, že v čase podania žaloby žil, alebo o taký subjekt, ktorý v čase podania už nežil. Odvolací súd konštatoval, že označené rozhodnutia najvyššieho súdu uvádzajú, aké označenie žalovanej strany v týchto prípadoch prichádza do úvahy a z postupu žalobkyne odvolací súd nemal zrejmé, či využila všetky možné zdroje na zistenie údajov o žalovanom.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej tiež „dovolateľka“) s návrhom, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu spolu s uznesením súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala výlučne z § 420 písm. f) CSP. Porušenie práva na spravodlivý proces videla v tom, že sudy nižšej inštancie jej nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jej patriace procesné práva, keďže žalobu z dôvodu, že žalovaný nebol označený spôsobom podľa § 133 CSP bez ďalšieho odmietli. V žalobe pri označení žalovaného vychádzala z údajov na liste vlastníctva (meno a priezvisko s evidovanou zákonnou správou Slovenského pozemkového fondu) a na výzvu súdu prvej inštancie na doplnenie identifikačných údajov žalovaného predložila potvrdenie, že osoba žalovaného sa v registri obyvateľov nenachádza. Navrhla súdu pripojiť ním archivovaný dokument č. d. 5501/1934 (do ktorého jej nebolo umožnené nahliadnuť) za účelom bližšieho zistenia identity žalovaného. Namietala preto nepreskúmateľnosť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, že nevyžila všetky možné zdroje na zistenie údajov o žalovanom. Podporne poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/61/2020, v ktorom bolo konštatované, že trvanie súdu na zistení údajov v stave, kedy žalobca nemá možnosť ich zistiť, by bolo odopretím spravodlivosti.

4. Žalobkyňa považovala odôvodnenie rozhodnutí súdov nižšej inštancie za vnútorne rozporné a zmätočné aj z dôvodu, že sa nevysporiadali s otázkou nedostatku procesnej subjektivity žalovaného. Argumentovala poukazom na rozhodnutie sp. zn. 8Cdo/31/2018 a sp. zn. 6Cdo/11/2016, v ktorých najvyšší súd konštatoval nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu, ktoré si v prípade osôb označených za žalovaných neurobili v konaní jasno o tom, či takéto osoby, majúce byť zastupované Slovenským pozemkovým fondom, majú vôbec spôsobilosť byť účastníkom konania a aj napriek tomu, že mali mať na základe podkladov v spise vedomosť o tom, že osoba označená ako žalovaný už v čase začatia konania nežila, žalobu bez ďalšieho zamietli. Správny postup pri zistení tejto neodstrániteľnej prekážky mal potom spočívať v bezodkladnom zastavení konania voči osobe, ktorej sa tento nedostatok týka, avšak až po tom, čo by žalobcovi poskytli možnosť, aby okruh účastníkov konania doplnil ich druhovým pomenovaním ako "neznámy (resp. nezistený) právny nástupca ostatného pozemkovoknižného vlastníka menom, zastúpeným Slovenským pozemkovým fondom". Žalobkyňa zdôraznila, že súd prvej inštancie na jednej strane uvádza, že osoba označená ako žalovaný už mohla byť v čase konania mŕtva (podľa č. d. 5501/1934), na druhej strane tvrdí, že túto skutočnosť vzhľadom na absenciu identifikačných údajov o žalovanom nie je možné s určitosťou tvrdiť. Ak by súd prvej inštancie na základe podkladov v spise dospel k záveru, že žalovaný v čase podania žaloby nežil, mal konanie zastaviť, pričom bolo jeho povinnosťou umožniť žalobkyňi reagovať na tieto zistenia ohľadom

sporových strán tak, aby súd mohol v konaní ďalej pokračovať a meritórne rozhodnúť. Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (sp. zn. IV. US v 14/07), k čomu nedošlo.

5. Žalobkyňa namietala aj porušenie článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v dôsledku odmietnutia žaloby vo veci vyporiadania spoluvlastníckeho práva s nezisteným vlastníkom, hoci nebolo v možnostiach žalobkyne identifikovať osobu žalovaného všetkými údajmi podľa § 133 CSP. Príčinou zásahu do práva vlastníť majetok bol preto výklad ustanovenia § 133 CSP, v dôsledku ktorého žalobkyňa nemá k dispozícii žiaden právny prostriedok na ochranu svojho vlastníckeho práva k pozemku. Podľa názoru žalobkyne Slovenský pozemkový fond v tomto súdnom konaní zastupuje osobitný subjekt - nezisteného vlastníka, ktorému zákon priznáva procesnú subjektivitu. Podľa § 61 CSP má procesnú subjektivitu ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Procesnú subjektivitu nezisteným (neznámym) vlastníkom priznávajú osobitné predpisy zákon č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom a zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách. Na Slovenský pozemkový fond ako zákonného zástupcu nezistených (neznámych) vlastníkov nie je možné vzťahovať ustanovenia občianskoprávných predpisov o zastúpení, ale iba špeciálne ustanovenia osobitných právnych predpisov, ktoré zadefinovali tomuto zákonnému zástupcovi oprávnenia na úrovni hmotného ako aj procesného práva. Toto zastúpenie nie je viazané na právnu skutočnosť existencie či smrti fyzicky osoby ako vlastníka, ale na skutočnosť absencie identifikačných údajov inak spojených s osobou zisteného vlastníka. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/31/2018 hoci spôsobilosť neznámeho (nezisteného) vlastníka byť účastníkom konania je prinajmenšom diskutabilná, keďže nie je preukázané, či vôbec nejaký právny nástupca pôvodného vlastníka existuje, t.j. či je ňou označená existujúca fyzická osoba, zákonodarca mu priznal právnu subjektivitu vytvorením osobitného subjektu „neznámeho“, respektíve „nezisteného vlastníka“, ktorý je vybavený procesnoprávne subjektivitou, a preto bolo dôvodné prikloniť sa k potrebe žalobcu prejednať vec a meritórne rozhodnúť.

6. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (ďalej len „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), po preskúmaní zákonom predpísaných náležitosti dovolania (§ 428 CSP) a splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania, dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a dôvodné.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí je aj uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o odmietnutí podania. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona teda treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré

súčasne znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. K námietkam dovolateľky týkajúcich sa nepreskúmateľnosti a vnútornej rozpornosti rozhodnutia odvolacieho súdu napadnutého dovolaním treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonomnom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Jedným z týchto princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

10. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *García Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

11. Obdobne podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (sp. zn. IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. sp. zn. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s článkom 46 ods. 1 ústavy, resp. článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (sp. zn. I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (sp. zn. I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

12. Najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420

písm. f) CSP.

13. Dovolateľka za vnútorne rozporné a nezrozumiteľné označila závery odvolacieho súdu, ktorý na základe podkladov v spise pripúšťa, že osoba označená za žalovaného už mohla byť v čase začatia konania mŕtva (č. d. 5501/1934), no na druhej strane konštatuje, že túto skutočnosť vzhľadom na absenciu identifikačných údajov o žalovanom nie je možné s určitosťou tvrdiť, pričom mu nie je zrejmé, či žalobkyňa využila všetky možné zdroje na zistenie uvedených údajov. Skúmanie podmienky konania či osoba žalovaného, majúca byť zastupovaná Slovenským pozemkovým fondom, má procesnú subjektivitu (§ 61 CSP) v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu absentovalo.

14. Podľa § 61 CSP procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

15. Podľa § 62 CSP ak strana nemá procesnú subjektivitu, súd konanie zastaví.

16. Podľa § 161 ods. 1 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“.

17. Podľa § 7 ods. 1, prvá veta, ods. 2 prvá veta Občianskeho zákonníka spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením. Smrťou táto spôsobilosť zanikne.

18. Povinnosťou súdu je kedykoľvek počas konania, ak Civilný sporový poriadok neustanovuje inak, prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (procesné podmienky). Procesné podmienky obsahovo vyjadrujú predpoklady, za ktorých súd môže rozhodovať vo veci samej. Medzi základné procesné podmienky na strane strany sporu patrí procesná subjektivita definovaná v § 61 CSP, ktorej korelátom v hmotnom práve je právna subjektivita. Procesnú subjektivitu má ten, kto disponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti. Fyzická osoba nadobúda spôsobilosť na práva a povinnosti svojím narodením (jej nositeľom je aj počaté dieťa, ak sa narodí živé) a stráca ju smrťou (vyhlásením za mŕtveho). Výnimku z konceptu hmotnoprávnej subjektivity predstavuje § 61 CSP časť vety za bodkočiarkou vzťahujúca sa na situácie, keď určitý procesný subjekt neexistuje podľa hmotného práva (nedisponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti), ale disponuje subjektivitou procesnou. „Pôjde o prísne definované výnimky uplatniteľné spravidla v mimosporovom konaní (typickým príkladom je zdravotnícke zariadenie v konaní o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení podľa § 252 a nasl. CMP)“ (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1752). Nedostatok procesnej subjektivity v čase začatia konania je neodstrániteľným nedostatkom podmienok konania, kedy súd postupuje podľa § 62 CSP a konanie zastaví. Nedostatok podmienky konania nie je pritom vadou žaloby z hľadiska jej správnosti či úplnosti.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 5Cdo/206/2022 vyslovil záver, že povinnosť súdov skúmať splnenie procesnej podmienky konania spočívajúcej v existencii procesnej subjektivity strany sporu nezanikla ani v prípade, ak je stranou sporu osobitným predpisom definovaný neznámy vlastníč. Vychádzal z § 16 ods. 2 zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, v zmysle ktorého ak je potrebné, fond v konaní pred súdom alebo pred orgánmi verejnej správy zastupuje vlastníkov pozemkov uvedených v odseku 1 písm. b) a c). V ustanovení § 16 ods. 1 písm. b) uvedený zákon zveruje fondu oprávnenie nakladať podľa tohto zákona a podľa osobitných predpisov s pozemkami s nezisteným vlastníkom (§ 13), ktorými sú v zmysle § 8 písm. c) a d) pozemky, ktorých vlastníč je známy, ale ktorého miesto trvalého pobytu alebo sídlo nie je známe, alebo pozemky, ktorých vlastníč nie je známy. Najvyšší súd nadviazal na uznesenie zo dňa 24. februára 2016 sp. zn. 6Cdo/11/2016 v konaní o určenie vlastníckeho práva, v ktorom boli niektorí žalovaní tzv. neznámymi vlastníčmi a uviedol, že v záujme spriechodnenia procesu usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom bol o. i. ustanovený zákonný mechanizmus nakladania Slovenského pozemkového fondu s pozemkami s nezisteným vlastníkom. Priblížená právna konštrukcia spôsobovala udržateľnosť označenia Slovenského pozemkového fondu za zástupcu presne označeného (v žalobe či v

inom podaní určenom súdu prinajmenšom menom a priezviskom identifikovaného) evidovaného vlastníka len u vlastníkov pozemkov spadajúcich do rámca definície z ustanovenia čl. I § 8 ods. 1 písm. c) zákona 180/1995 Z. z., teda len u tých, o ktorých bolo nepochybné, že existovali (čo u fyzických osôb znamená, že ešte žili a u právnických osôb, že vznikli a dosiaľ nezanikli) a znakom ich neznámosti bola neznámosť ich adresy alebo sídla. Takéto označenie ale nemohlo prichádzať do úvahy u tých vlastníkov, ktorí neboli známi vôbec, spravidla preto, že pôvodný vlastník už neexistoval a nebolo zrejmé, kto bol jeho právnym nástupcom. Každý pokus tvrdiť opak by bol pripustením možnosti vykonania súdneho konania a vydania v ňom i vecného rozhodnutia o predmete sporu aj za cenu neexistencie jednej z podmienok konania, či presnejšie pri zaťažení konania neodstrániteľnou prekážkou, brániacou jeho ďalšiemu pokračovaniu a takto tiež popretím jedného zo základov, na ktorých stojí civilný proces. Je totiž všeobecne známou skutočnosťou bez potreby dokazovania alebo tiež tzv. notoriou, že mŕtva fyzická osoba ani už zaniknutá osoba právnická nemajú spôsobilosť mať práva a povinnosti. S nedostatkom takejto spôsobilosti išlo takpovediac ruka v ruku i nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania (v súčasnosti procesnej subjektivity) a ak takáto skutočnosť tu bola už v čase začatia konania (na rozdiel od úmrtia fyzickej osoby či zániku osoby právnickej až v jeho priebehu, za určitých okolností reparačných postupmi podľa § 107 Občianskeho súdneho poriadku), vadu spočívajúcu v snahe o zapojenie takéhoto „subjektu“ do súdneho konania nešlo napraviť žiadnym spôsobom, ale pri postavení súdu pred takúto procesnú situáciu muselo dôjsť (bez ďalšieho) v časti dotknutej takouto vadou k zastaveniu konania (podľa § 19 a § 104 ods. 1 vety prvej Občianskeho súdneho poriadku). Riešením, ako tento problém preklenúť, sa javilo len druhové pomenovanie označenia účastníka majúceho byť zastúpeného Slovenským pozemkovým fondom v takomto prípade, napr. spôsobom „Neznámy (resp. nezistený) vlastník nehnuteľností ..., zast. Slovenským pozemkovým fondom ...“ alebo „Neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného pozemkovoknižného vlastníka menom ..., zast. Slovenským pozemkovým fondom, ...“.

20. Dovolací súd konštatuje, že v posudzovanom spore súdy nižšej inštancie neaplikovali ustanovenie § 161 ods. 1 CSP a neskúmali, či žalovaný bol ako fyzická osoba v čase začatia súdneho konania nositeľom procesnej subjektivity. Na základe podkladov v spise (dokument č. d. 5501/1934, PKV 580, označený ako titul nadobudnutia vlastníckeho práva žalovaným vo výpise z listu vlastníctva č. XXXX) pripustili, že osoba označená za žalovaného už mohla byť v čase začatia konania mŕtva, ale právne následky z uvedeného záveru nevyvodili, pričom nedostatok identifikačných údajov žalovanej strany vo vzťahu k nevyužitiu ďalších možných zdrojov na ich zistenie žalobkyňou, nebol konštatovaný ako preukázaný a ani žiadnym spôsobom konkretizovaný. Tento postup zakladá vnútornú rozpornosť a nekonzistentnosť rozhodnutí súdov nižších inštancií, ktorých postup mal v prípade zistenia neodstrániteľnej prekážky postupu konania spočívať v jeho zastavení voči osobe, ktorej sa zistený nedostatok týkal a v následnom poskytnutí možnosti žalobkyňi, aby okruh strán sporu doplnila (pri neznámosti právnych nástupcov postupom uvedeným v predchádzajúcom odseku tohto uznesenia).

21. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že konanie na odvolacom súde trpí vadou zmätočnosti v intenzite porušujúcej právo na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd potom zrušil (§ 449 ods. 2 CSP) uznesenie odvolacieho súdu, aj uznesenie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Podľa dovolacieho súdu žalobkyňa cez zmätočnosťnú vadu namietala aj nesprávne právne posúdenie nižších súdov, čo je vylúčené (R 24/2017, 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018). Právnou otázkou riešenou odvolacím súdom sa rozumie nielen otázka hmotnoprávna odvíjajúca sa od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce či Zákona o rodine, ale i procesnoprávna, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení, v danom prípade podľa ďalších námietok dovolateľky ustanovenia § 133 CSP a § 61 CSP. Aj podľa názoru ústavného súdu nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

23. Nad rámec záverov vyjadrených vo veci dovolací súd uvádza, že názor vyslovený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/31/2018 (obsiahnutý v dovolaní) o tom, že hoci

spôsobilosť neznámeho (nezisteného) vlastníka byť účastníkom konania je prinajmenšom diskutabilná, keďže nie je preukázané, či vôbec nejaký právny nástupca pôvodného vlastníka existuje, t. j. či je ňou označená existujúca fyzická osoba, zákonodarca mu priznal právnu subjektivitu vytvorením osobitného subjektu „neznámeho“, respektíve „nezisteného vlastníka“, ktorý je vybavený procesnoprávne subjektivitou, a preto sa bolo potrebné prikloniť k potrebe žalobcu prejednať vec a meritórne rozhodnúť, sa výslovne vzťahoval na označenie neznámeho (nezisteného) vlastníka pri jeho označení druhovým pomenovaním ako „neznámy (nezistený) právny nástupca ostatného pozemkovoknižného vlastníka menom ..., zastúpený Slovenským pozemkovým fondom“.

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.